

MVŠO

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLMOUC

Makroekonomie – tutoriál 2/3

Richard Šmilňák

LS 2023

Olomouc

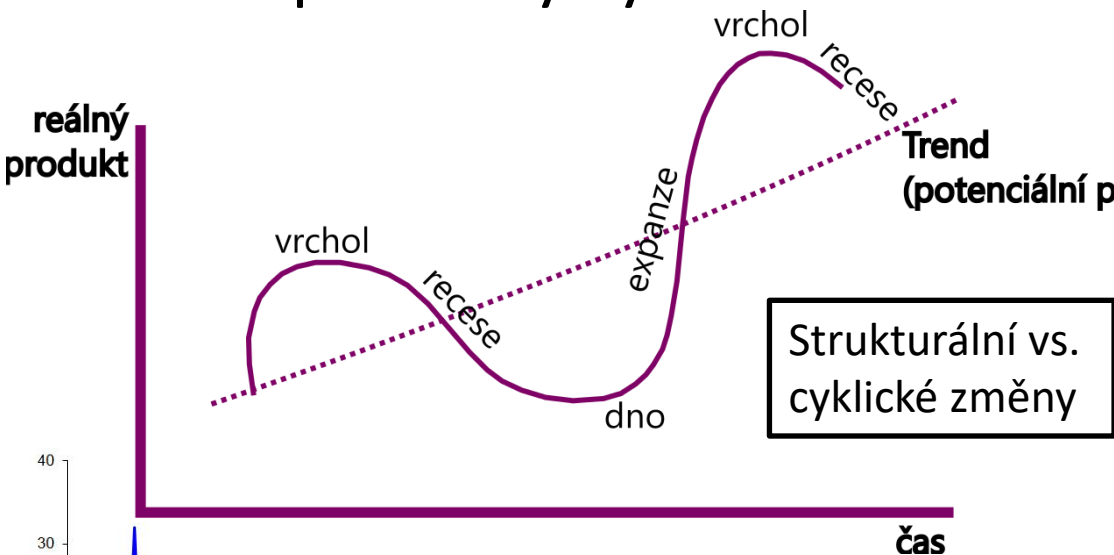
Témata

1. Úvod do makroekonomie
2. HDP, metody výpočtu
3. Spotřeba, úspory, investice
4. Agregátní poptávka a nabídka a potenciální produkt
5. **Hospodářské cykly, ekonomický růst**
6. **Fiskální politika**
7. **Peníze a monetární politika**
8. **Hospodářská politika**
9. Nezaměstnanost
10. Inflace
11. Mezinárodní obchod, kurz měny a směna
12. Platební bilance

Úvod

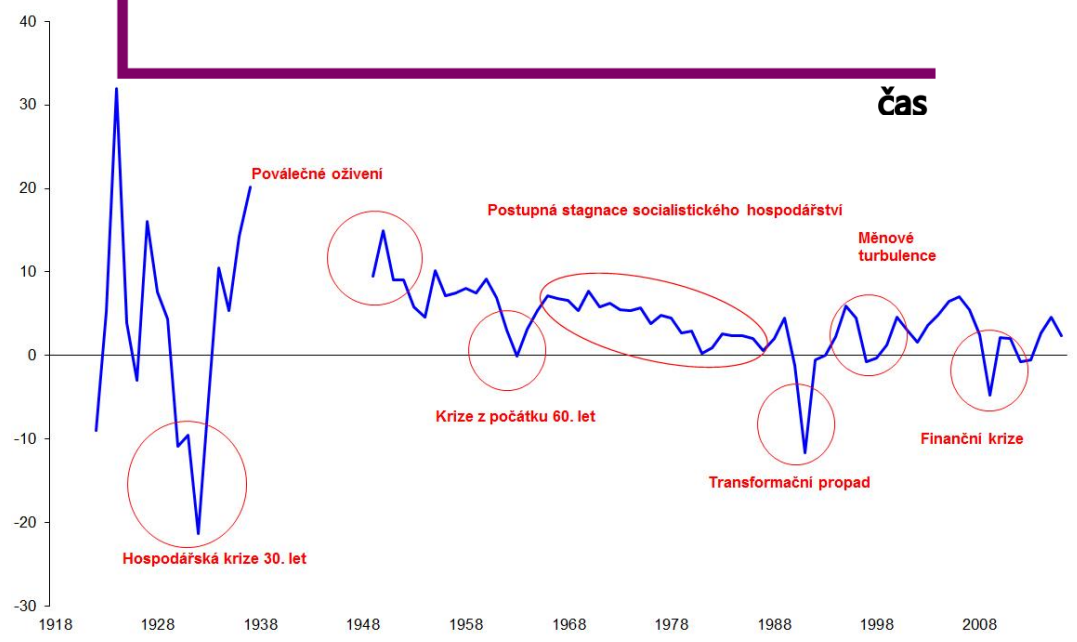
- Proč mluvím?
- K čemu nám je studium makroekonomie?
- Čím se především makroekonomie zabývá a zabývá se někdo studiem makroekonomie?
- literatura: Ekonomie – R. Holman
Makroekonomie – V. Jurečka

Hospodářský cyklus – ekonomický vývoj není hladký

US
<https://fred.stlouisfed.org/series/GDPC1/>

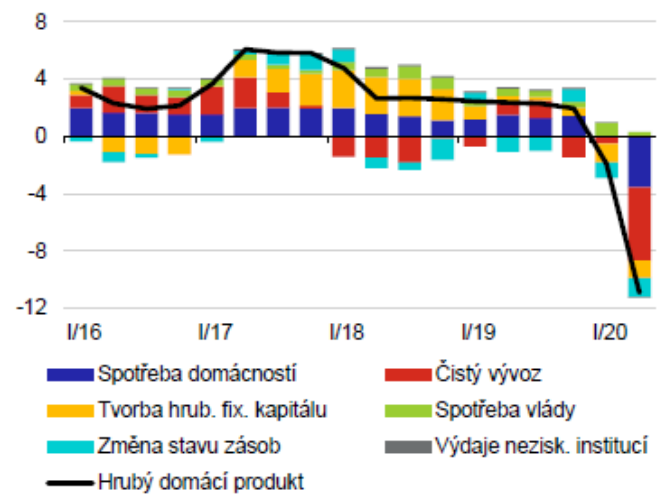
CZ
<https://tradingeconomics.com/czech-republic/gdp-growth>

Graf III.2.3 Hrubý domácí produkt

Za výrazným prohloubením propadu HDP stály zejména zesílené negativní příspěvky spotřeby domácností a čistého vývozu

(meziroční změny v %, příspěvky v procentních bodech, sezonně očištěno)

Zdroje: ČNB, materiály Kryštof

Monetární teorie cyklu:

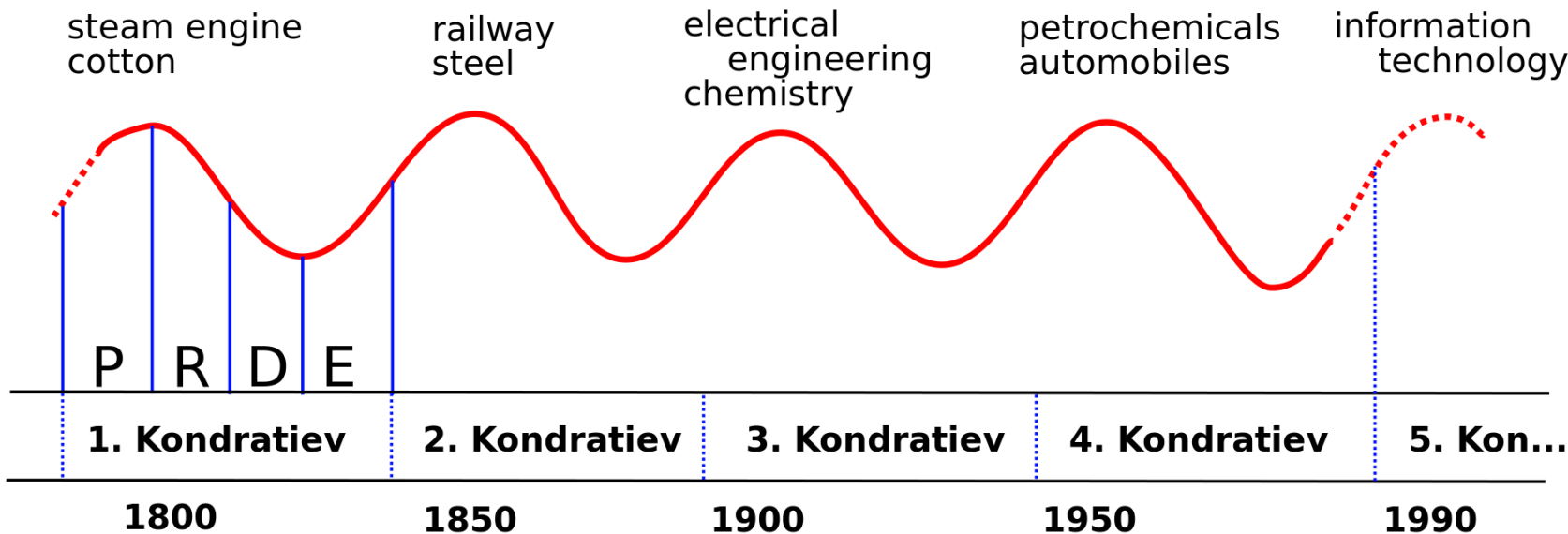
<https://www.cnb.cz/cs/statistika> ← měnová statistika

<https://fred.stlouisfed.org/series/WM1NS> ← to samé pro USD

+ rezervy bank <https://fred.stlouisfed.org/series/EXCSRESNS>

investice? Inovace?

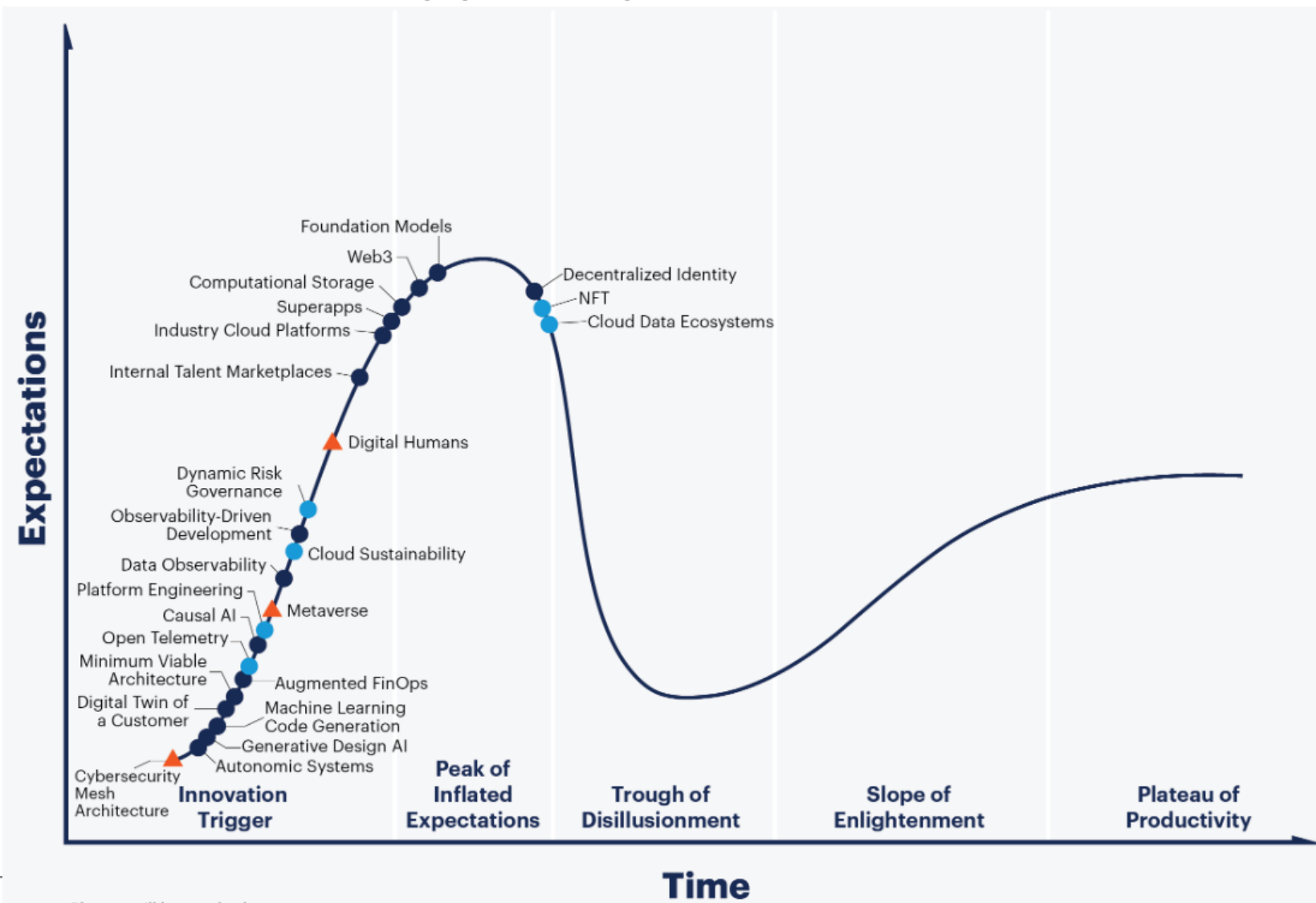
Technologický cyklus

P: prosperity
R: recession
D: depression
E: improvement

Zdroj: wikimedia commons

Hype cyklus

Plateau will be reached:

○ less than 2 years

● 2 to 5 years

● 5 to 10 years

▲ More than 10 years

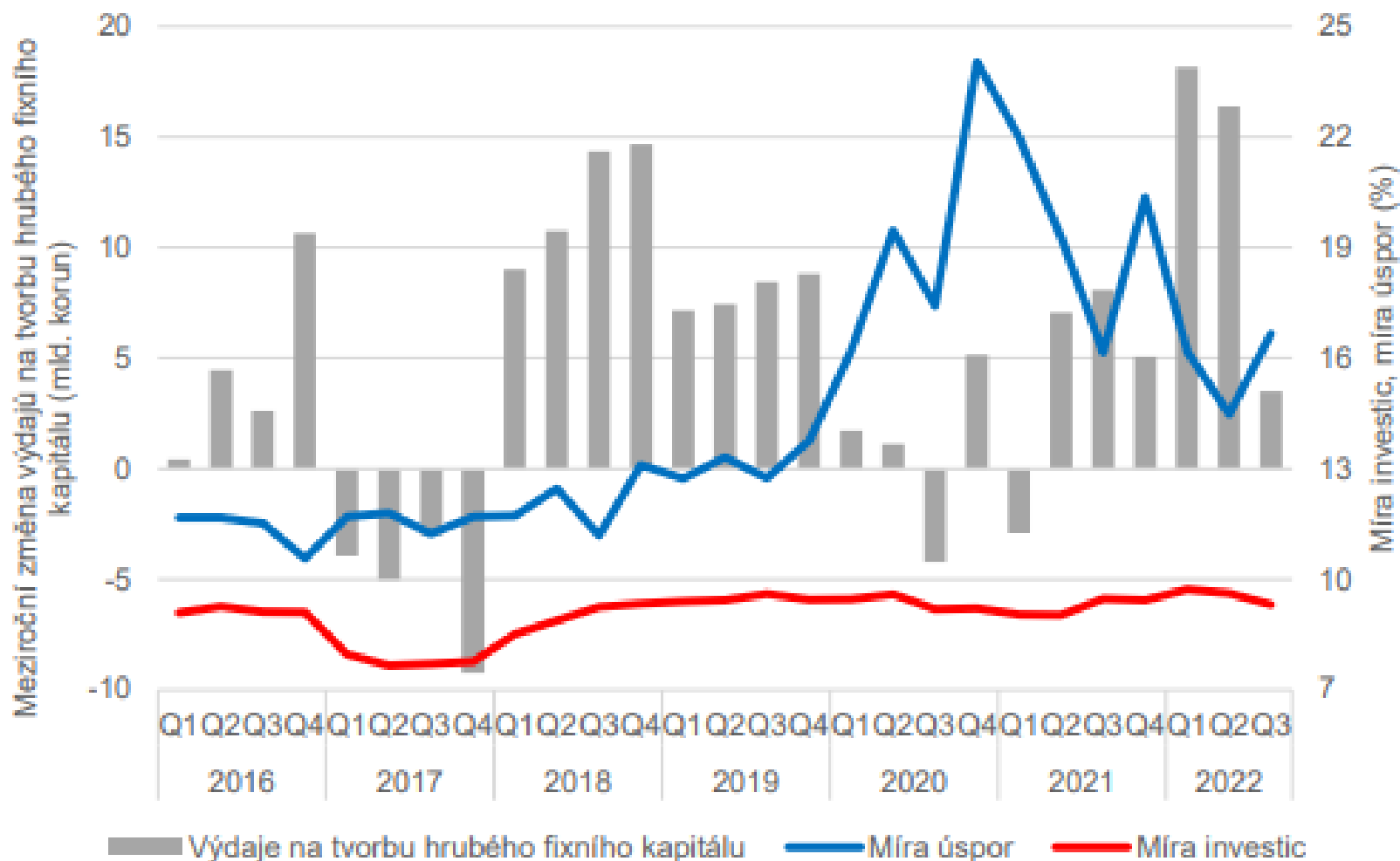
⊗ Obsolete before plateau

As of August 2022

Otázky; hospodářská politika

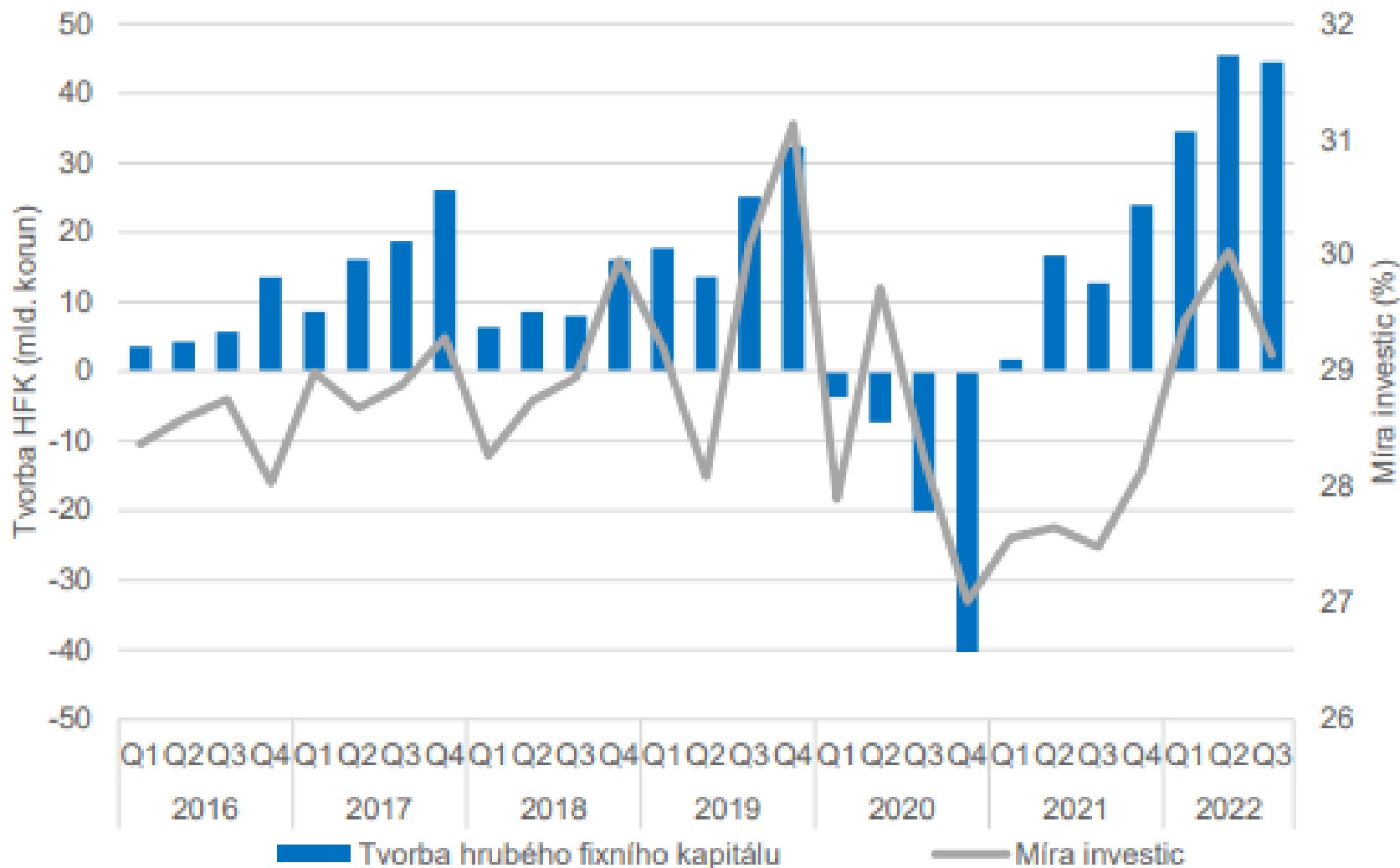
- Proč je někdy hypotéka dražší?
- Proč někdy snáze přicházíme o práci?
- Proč je úroková míra (v naprosté většině případů) kladná?
- Stabilizační a prorůstová funkce
- Jaká je vize rozpočtové politiky ČR?

Graf 5: Meziroční změna výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu (mld. korun) a míra úspor a míra investic sektoru domácností (v %, sezónně očištěno)

Zdroj: ČSÚ, národní účty

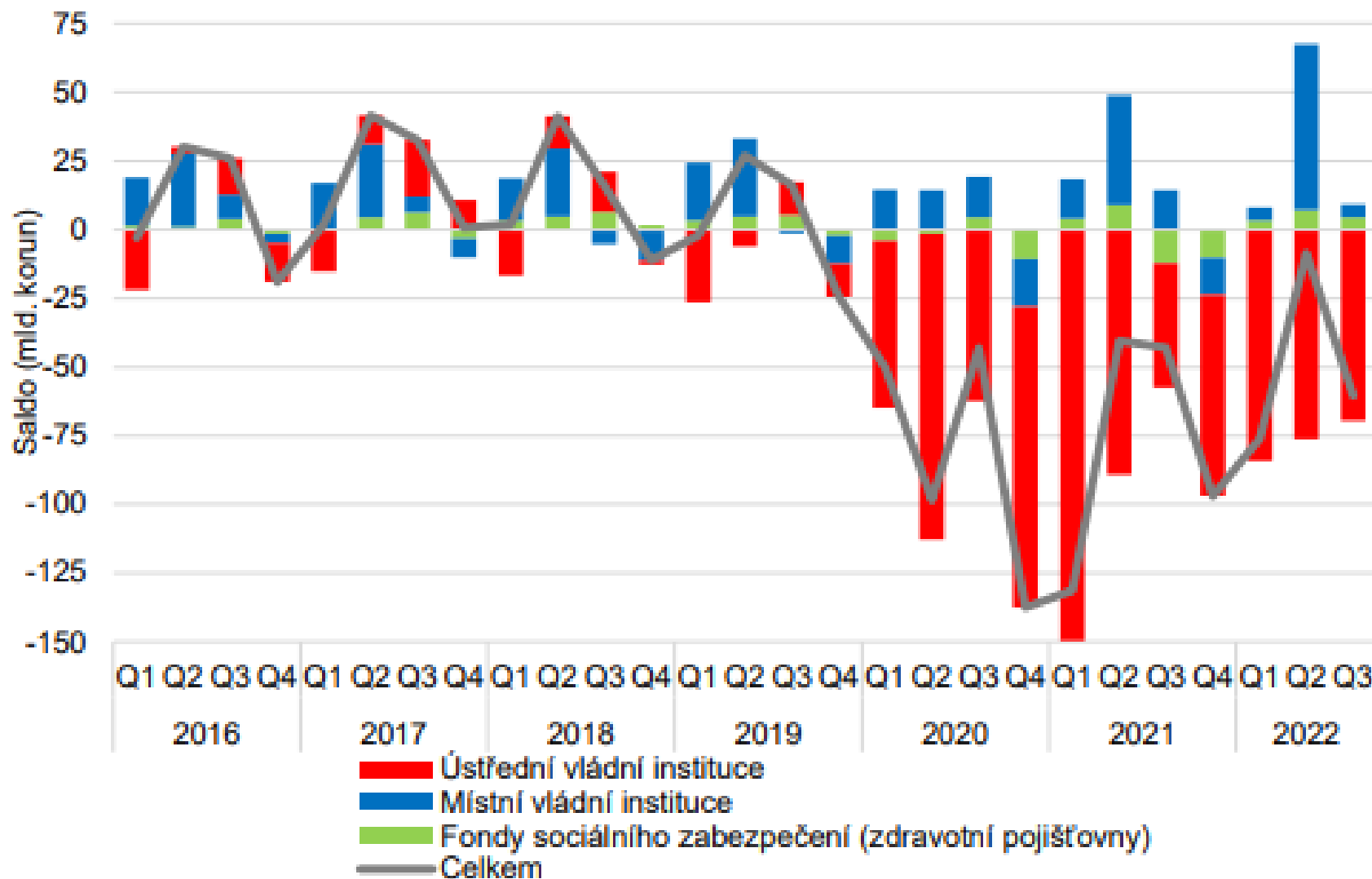
Graf 2: Meziroční nominální přírůstek tvorby hrubého fixního kapitálu (v mld. korun) a míra investic (sezónně očištěno, v %)

Zdroj: ČSÚ, národní účty

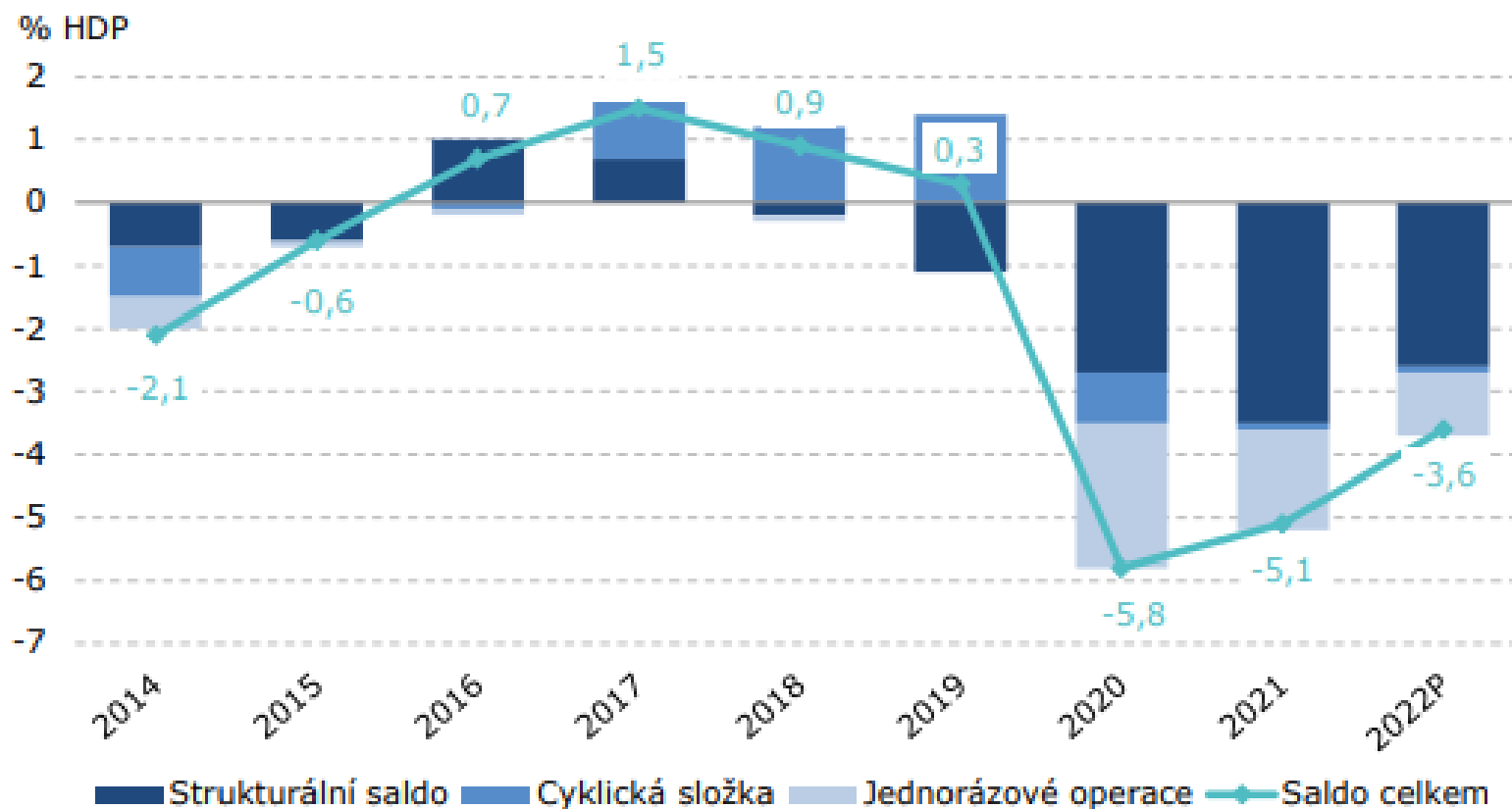
Zdroj: [ČSÚ](https://www.csu.cz)

Graf 3: Saldo hospodaření vládních institucí (v mld. korun)

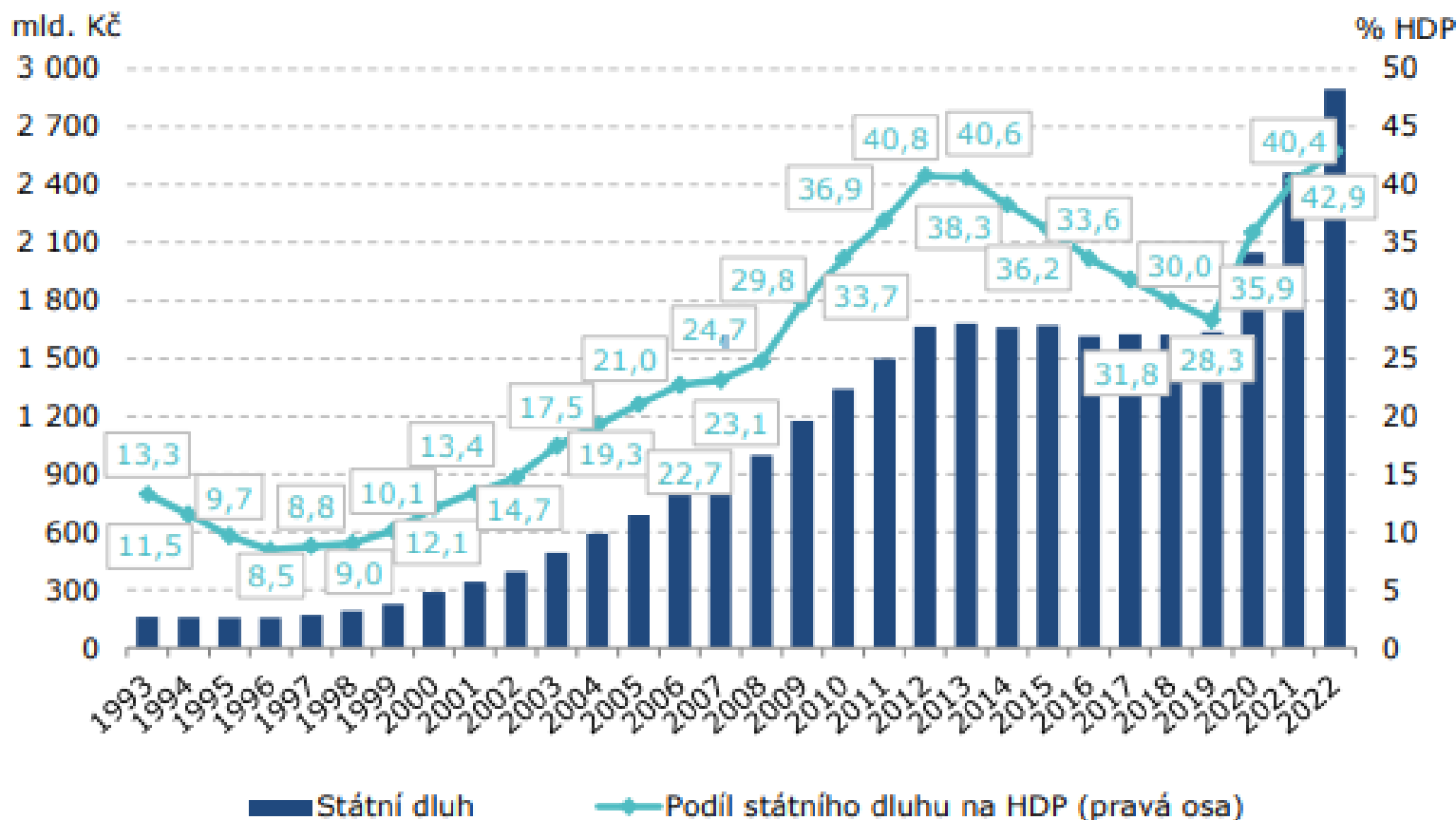
Zdroj: ČSÚ, národní účty

Obrázek 1: Saldo sektoru vládních institucí České republiky

Poznámka: Zdrojem dat je Makroekonomická predikce České republiky – leden 2023.
Zdroj: MF

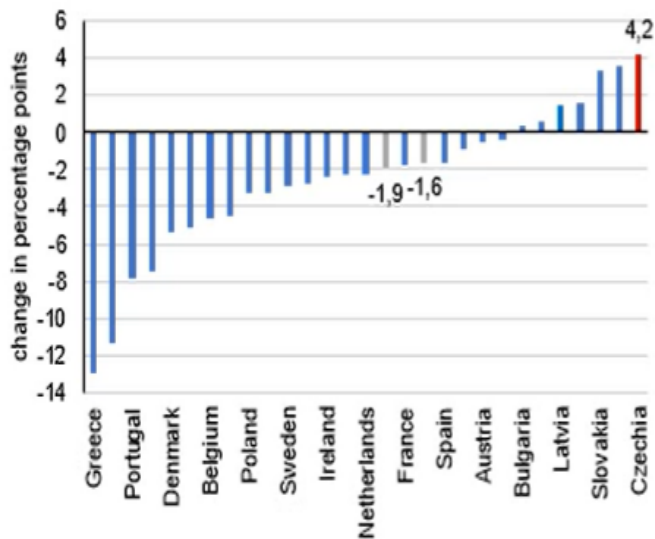
Obrázek 13: Vývoj státního dluhu České republiky

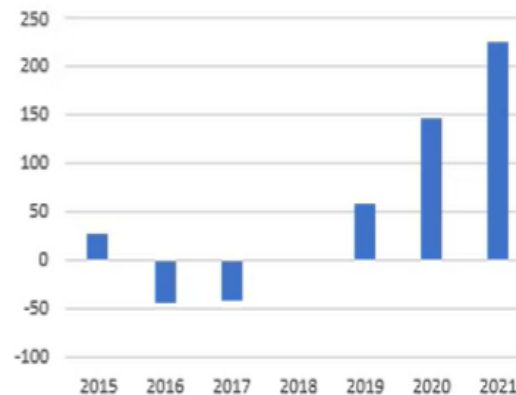
Poznámka: HDP v metodice ESA 2010. Zdrojem dat pro roky 1993 až 2021 je ČSÚ, pro rok 2022 Makroekonomická predikce České republiky - leden 2023.
Zdroj: MF, ČSÚ

Fiskální politika a inflace

Změna veřejného zadlužení 2021 vs. 2020

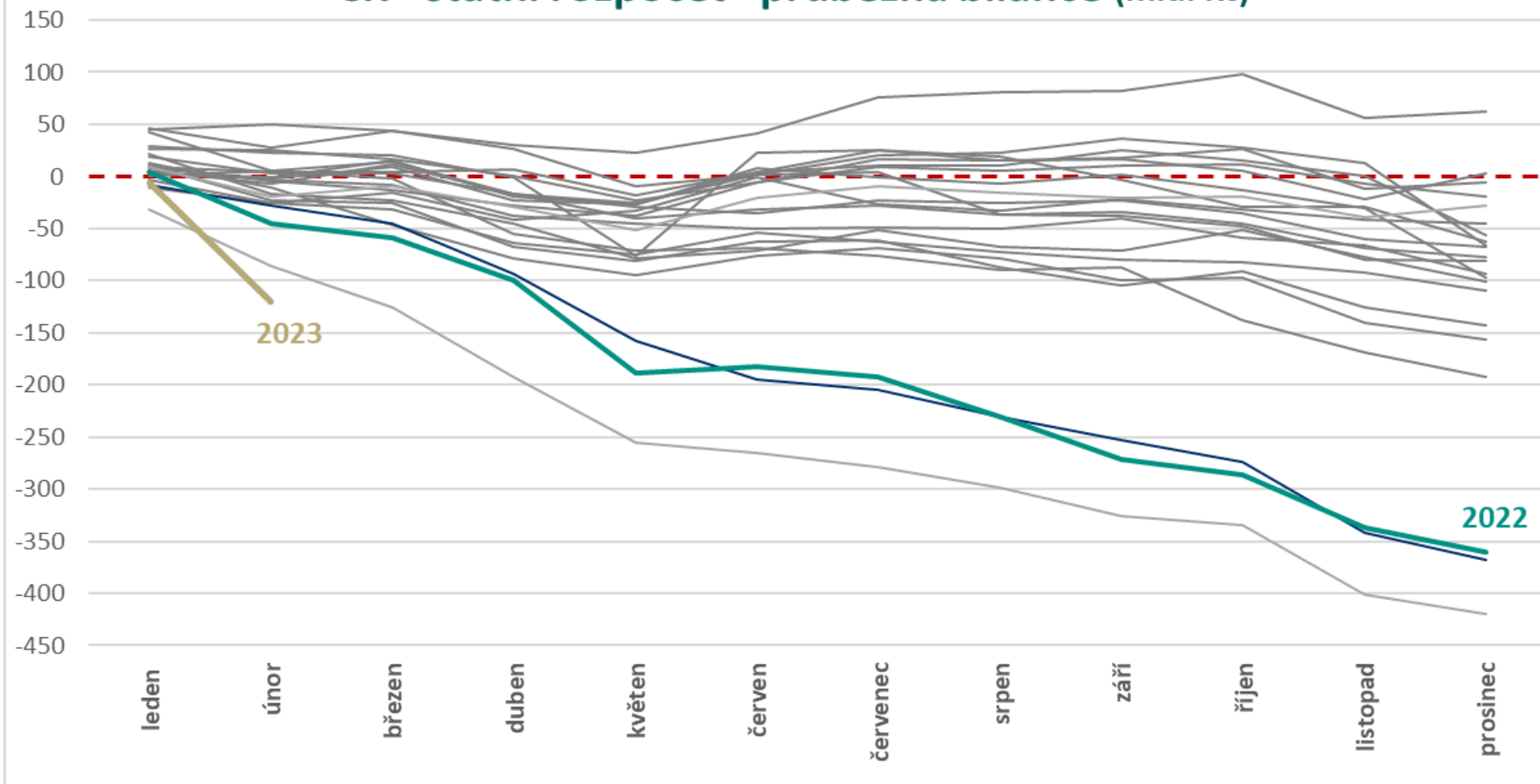
Fiskální impuls, mld. Kč

- Rozpočet do ekonomiky přilil v letech 2020 – 2022 přibližně 650 mld. Kč
- Vládní výdaje k HDP vzrostly z 41,1 % v roce 2019 na 47,6 v roce 2021
- Pobídkou k zadlužení byly levné peníze z titulu dlouhodobě nízké \dot{I}_N

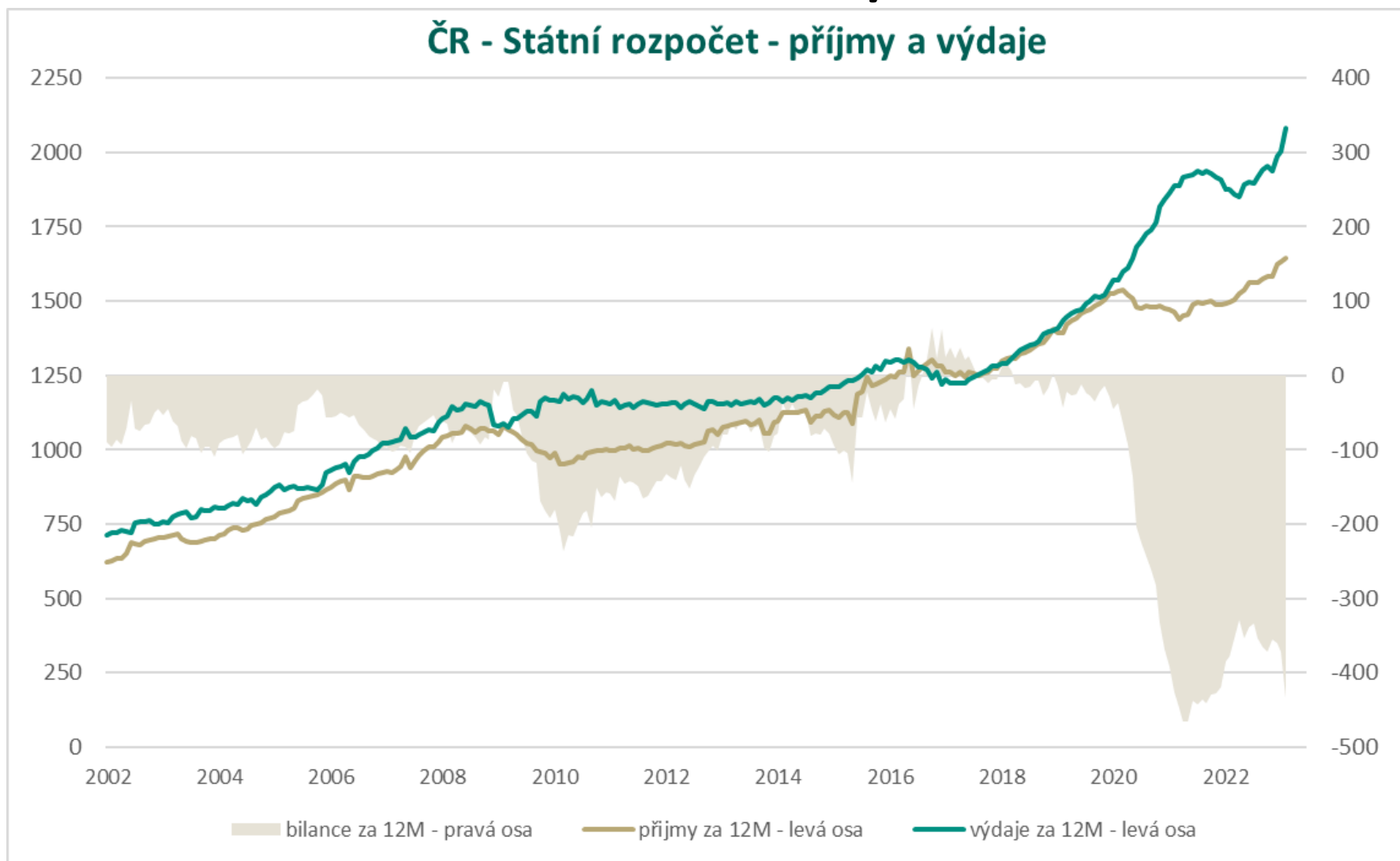
Aktuálně 1/2

ČR - státní rozpočet - průběžná bilance (mld. Kč)

Aktuálně 2/2

ČR - Státní rozpočet - příjmy a výdaje

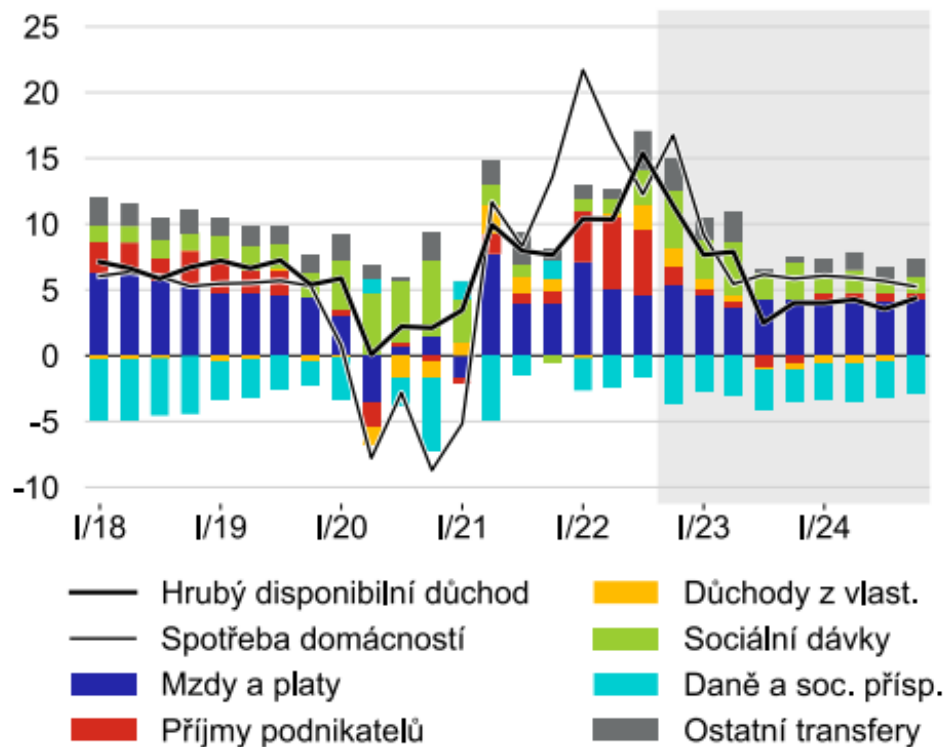
Nominální YD roste →,
není to však důvod k radosti ↑

Zdroje: [TE](#), [ČNB](#)

Graf II.5

Růst nominálního disponibilního důchodu během roku 2023 zvolní zejména kvůli zmírnění příspěvku příjmů podnikatelů a důchodů z vlastnictví, zatímco mzdy a platy porostou zhruba stabilním tempem

spotřeba domácností a hrubý disponibilní důchod, meziroční změny v %, příspěvky v p. b., běžné ceny, sezonně neočištěno

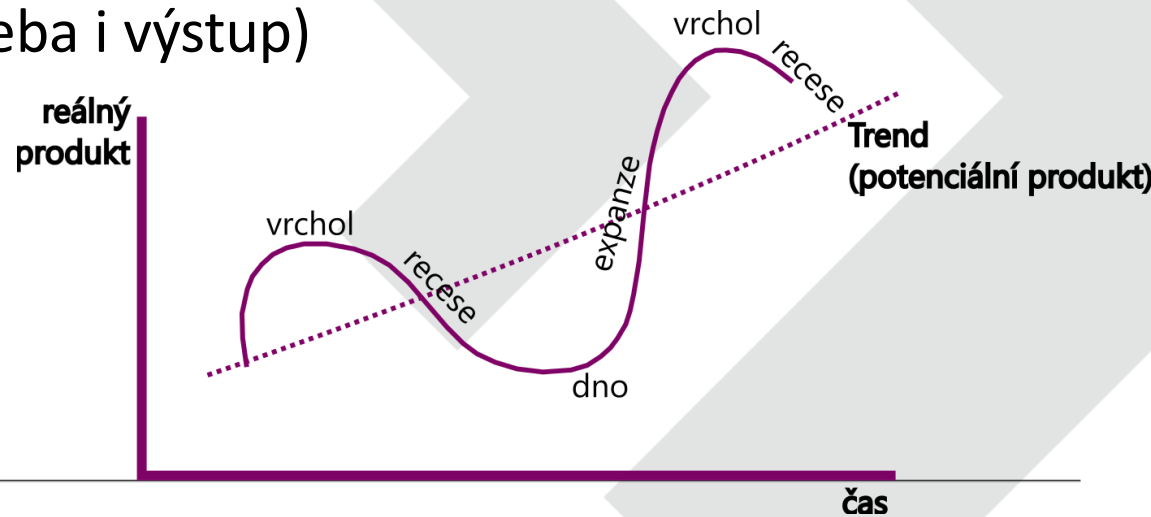

Deficitní rozpočtová kultura

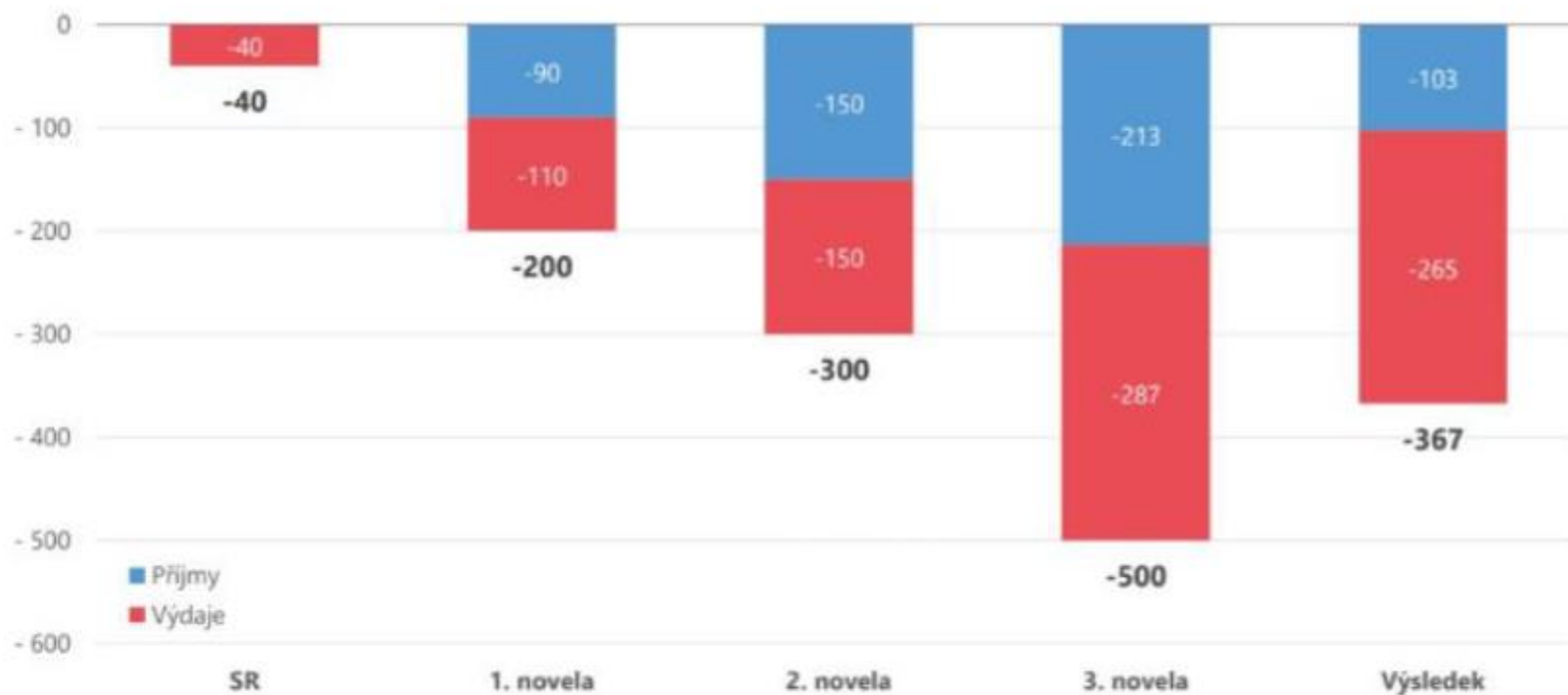
- Politická střídačka https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_presidents_of_the_United_States
 - Deficitní sklon veřejných rozpočtů: vlády mají ve zvyku utrácet více, než kolik činí jejich příjmy → štafeta hrazení se předává níže napříč generacemi
 - Institucionální příčiny (tvorba a schvalování SR)
 - Politické příčiny (odpovědnost)
 - Neschopnost voličů uvědomit si mezičasové důsledky
 - Politický cyklus, soutěž (krávy) o voliče, kupování hlasů, dobývání renty atp.
- „To contract new debts is not the way to pay old ones.“
(George Washington, 1799)

Veřejný sektor a ekonomický růst

- Dopady „dobrých časů“ na **příjmy** a **výdaje** veřejných financí
- Konjunktura → nižší **výdaje** na sociální systém, vyšší výběr daní (viz přebytky systému penzijního pojištění před krizemi)
- 👁️ **Státní** rozpočet v kostce str. 16, 26
- Recese → zvyšující se sociální **výdaje** (automatické stabilizátory, např. politika zaměstnanosti), pokles HDP → nižší výběr daní (nižší spotřeba i výstup)
→ nižší **příjmy**

Rozpočované a skutečné saldo státního rozpočtu roku 2020 (v mld. Kč)

Zdroj: MF ČR

Fiskální politika

- Není nic zadarmo
- Žádné zdroje nemají anonymní původ
- Neexistují kouzelné skříňky a blesková (kouzelná) řešení
- Lze změřit, že někdo zvýšil svůj užitek na úkor někoho jiného, avšak nelze změřit zda se užitek zvýšil všem
- Eva Zamrazilová: „Jsme ekonomikou, která si nevydělá na své sociální cíle.“
- Veřejný rozpočet jako projekce/uplatnění/zhmotnění politických představ.
- Předvídatelnost, důvěryhodnost, transparentnost

Otázky

- Jaké jsou největší výzvy současné české FP?
- Rizika veřejného zadlužení. Je rozdíl mezi soukromým a veřejným zadlužováním? Jaký?
- Chtěli-li bychom snížit deficit SR, snížíme tím agregátní poptávku?
- (Proč) může stát dlouhodobě hospodařit schodkově?
- Jak dostat penzijní systém do plusu?

Peníze – proč existují?

- Historie
 - barter, komoditní peníze, vznik peněz, Jezdec a telegraf – ATM
- Cena a hodnota zboží a služeb, historie peněz a jejich funkce
- Ekonomické myšlení a z něj vyplývající chování
 - Humans vs. econs; max. užitek (vč. dobrého chování na úrovni jednotlivců a vlád), max. zisk (didaktická pomůcka)
- Funkce peněz:
 - Transakční prostředek (všeobecně přijímaný)
 - Zúčtovací jednotka
 - Uchovatel hodnoty
- Představení ekonomických zákonů, podle nichž se lidé chovají, aniž by je znali
 - $D \times S$ u hrušek i peněz

Peníze jako statek, jejich vznik a zánik, peníze v čase, spotřeba a výroba, investice

- Funkce peněz a bankovního systému v současném systému lidské spolupráce
 - Jak vznikají a zanikají peníze ([6 bil. CZK](#))
- Dluh, úvěr, úrok a různé formy úrokové míry jako ukazateli důvěry při půjčování a ochoty půjčovat si ← cena peněz
 - Proč je úroková sazba kladná? Co ukazuje a jaké jsou její formy? Proč je hypotéka v 2023 dražší, než v 2020 a zároveň levnější, než v roce 1998?
- Teorie životního cyklu a rodinný rozpočet v období úvěrové expanze

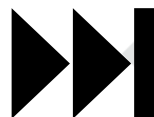
Změny peněz v čase a cesta k virtualizaci

- Mami, nemáš peníze? Tak jdi do bankomatu: virtualizace peněz v posledních dekáдах
- Zamlžení představy o tom, jak k penězům přijít
- Stále nové příběhy o senzačním zbohatnutí o několik řádů... a samozřejmě nepřeborné množství nových možností dosáhnouti téhož
- Působíme v epoše, kdy mnohdy stačí kliknout, dát si pilulku, vyzvednout zásilku, svěsit tuniku z věšáku, podat si mléko z regálu a s dobrým pocitem vytržít obal

- Proč existují veřejné peníze (finance)?
- Jaké jsou rozdíly v motivaci při nakládání se soukromými/veřejnými penězi?
- Odkud se berou veřejné peníze?

Peněžní politika – Centrální banka

- Proč vznikají nové České koruny?
- Jaká je funkce peněz a bankovního systému v současném systému lidské spolupráce?
- Centrální banka
 - cíle a funkce
- Monetární politika
 - nástroje a jejich působení

Přímé nástroje

- pravidla likvidity
- úvěrové kontingenty
- povinné vklady
- doporučení, výzvy a (gentlemanské) dohody

Nepřímé nástroje

- povinné minimální rezervy (PMR)
- operace na volném trhu (OVT)
- úrokové sazby (2T repo, lombardní, diskontní)
- intervence CB na devizových trzích

Zprostředkující cíle

- Peněžní zásoba
- Úroková míra
- Měnový kurz

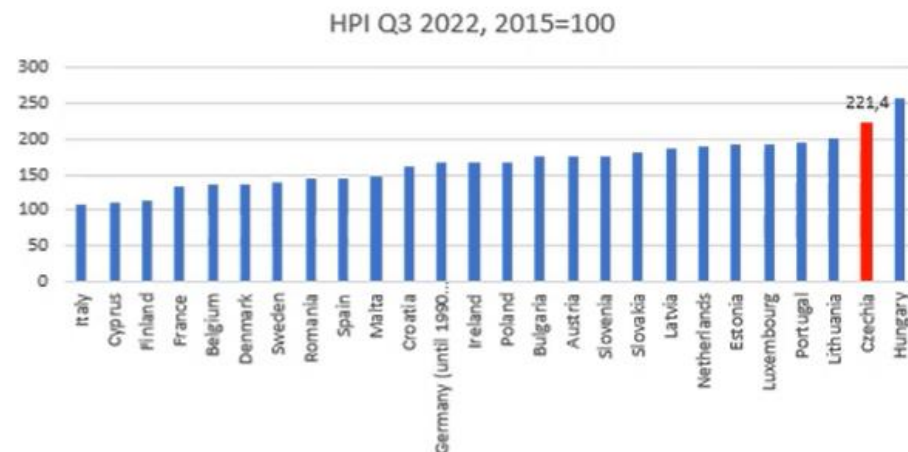
Konečné cíle

- Nezaměstnanost
- Inflace (cenový růst)
- Bilance zboží a služeb (platební bilance transakcí se zahraničím)
- Hospodářský růst

Monetární politika

- Cíle, nástroje a přístup monetární politiky k tempu růstu cen
 - Jak funguje inflační cílování?
- Úspěšnost boje s inflací a možné přispění centrální banky k jejímu vzniku v českém prostředí na pozadí celosvětové měnově-politické konfigurace
- Vliv monetární politiky na lidské jednání, hospodářské cykly a ekonomický růst

↑ cen aktiv → mezigener. pnutí
 – růst cen nemovitostí v ČR →
 a míra úvěrové (p. 50) expozice
 vstříc nemovitostem

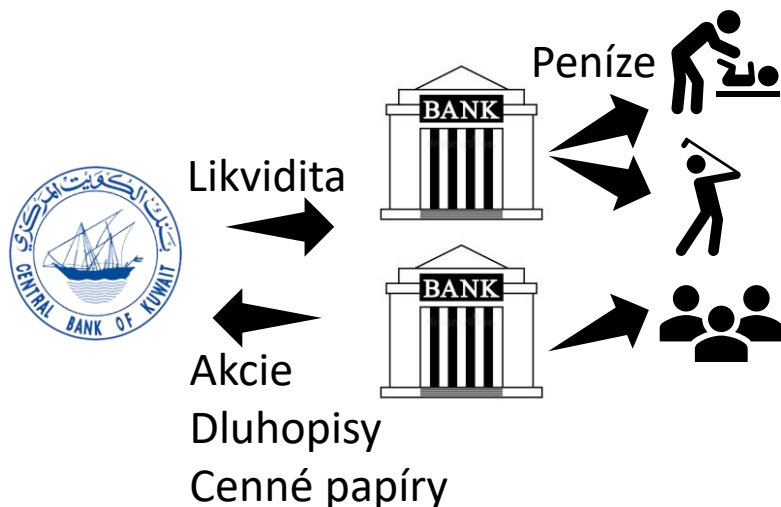

Kvantitativní uvolňování

- Centrální banka dodává likviditu obchodním bankám
- Obchodní banky poskytováním úvěrů dodávají peníze do ekonomiky

QE: Japonsko 2001, USA 2008, ECB 2011 → nízká úroková míra nevedla k oživení úvěrové aktivity (uvolnění odbourává napětí z trhu a kvantita dodává možnost půjčovat – úvěrovat)

OB ve zlých časech neúvěrovaly a kupovaly jiná aktiva, CB je motivuje k úvěrové službě a tvorbě peněz skrze jejich dodání do ekonomiky tím, že odkupuje od bank aktiva, kterými substituovaly úvěry

Dlouhodobě uvolněná MP

- Implikace:

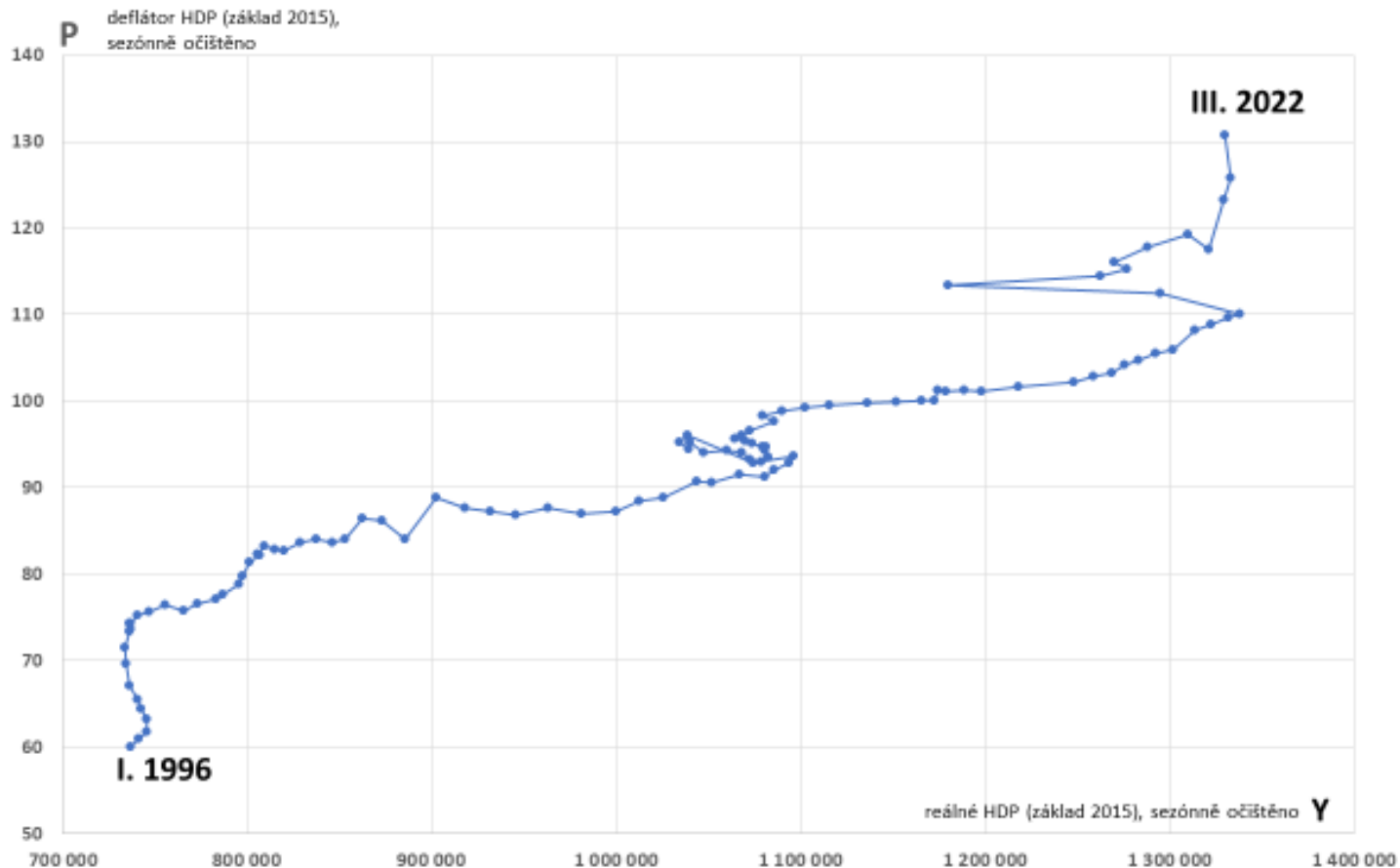
Fiskální hazard a fiskální iluze → inflační daň v ČR

Rozkol(ísanost) mezi i_N , i_R a i_{nat}

Aktiva CB se se pomalu roztékají na „opravdové peníze“
→ mnoho lidí nakupuje za nové peníze (nezřídka od vlád) za staré ceny → relativní ceny se mění

Prožíváme ztráty intenzivněji, než zisky → opatrně s navyknutím si na pohodlí dobrých časů

Slepá mapa českého hospodářství Jak na to v rozhraní AS-AD?

Hospodářská politika

- Nositelé
 - Vláda
 - CB
 - Soudy
 - Parlament
 - Policie, odbory, politické strany, antimonopolní úřad, státní úřad pro jadernou bezpečnost
- Cíle
 - ↓ Nezaměstnanost, hosp. růst, nízká a stabilní. inflace
 - Blahobyt, zdraví, (mír), ~~nepokoje~~, stabilita

Hospodářská politika

- Jaký je účel ČR?
- Podporuje HP ČR hospodářský růst?
- Pokud máte firmu vyrábějící jízdní kola, na jaké oblasti fungování nemusíte myslet, protože tyto zastane HP?
- Instituce ([např.](#))
- Populační [růst](#)
- [Růst](#) produktu na hlavu a celkové [tržní produkce](#)
- Přístup k [elektřině](#) + [emise CO₂](#); školní [docházka](#); [hlad](#)
- Trávíme čím dále tím [více](#) času v práci?
- [Technologický](#) růst a [posun](#)
- Může být růstu příliš? Co je jeho cenou?